

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 6.

Fylke: Møre

Tilleggsspørsmål nr.

Herad: Ralsfjord

Emne: Falkelege.

Bygdelag: Luvestad

Oppskr. av: Ragnhild Luvestad
musikkinstrument.

Gard: Luvestad

(adresse): Fossvien 5te Oslo

G.nr. 160 Br.nr. 2

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

Bige røynsle

B. Eller om den er etter andre heimsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

1 Falkelege Musikkinstrument.

Det er kjinner ikkje eg til slike instrument. Men gamle folk hev set lurar av bjåkenæver, men um der var noko lydskapande end enden hev eg ikkje høyr um.

Um våren når det var snø i tua rogn eller selje. Da gutane sat i lag ute og prat eller når dei var ute og gjøtte, so var det ofte dei kasta sida med å skjere til ein kviff.

Ein kviff kunne vere både lifer og spar. Fuste enden var skjert på skrå og kuffa av øverst i skråninga.

Men øvrste enden vart blåst og banka med knuske aftef, forsiktig til ein kunne vri barken rundt og fram av teef. Då skar ein ein trake i teef og sette barken på aff. Då gav det lyd når ein hadde den i munnen og blæs. Ofte kunne ein blåse på fleire samtidige og det kunne vere forskjellige tonar. Det var helst gutane som låg på med slike. Bjørstene kunne

og Lage luffar.

2 Og her høyrst at det skal vere eit instrument som heiter halma men kjenner ikkje til det.

Når me stod på akren å skar um hausten, so var det ofte tråysamt å lage ei åkerpipe, når me so at i kom trauken å kulle. Barn som var tilstede måtte alltid på ei åkerpipe å blåse i. Stundam kunne det gå altforvitt med late. Dei voksne minte dei um at var dei ikkje stille no, so begynte det å regne. Det var i allefall ikkje vane.

3 Ei åkerpipe vart skjert av eit stift strå som eit bene øverst av. Ein skar forsiktig med sigden nedanfor beneet buss over, tungde sigden under til det vart ei lang tunge. Dette pipa i munnen og leles.

3 Det var helst kangar, skjeljar å småstein i blekkiske me ringla med.

4 Hasselblad og ureblad var fine til å smelle med. Det kunne helst vere til tidsfordri, når me gjekk forbi ein umn, eller når me hadde lange vegar å gå. Då var det til å gå å smelle blad.

Posane var meir imbyes. Det var ikkje so mange posar å blade i pep. Kam det ein pose tilgare, so måtte ein gjere en på den. Det var helst gutane som smalle posar. Me kunne

2
sitje i gods fred og ro. Viste ikke
ordet av, fyr me høyde ein stor smell
i beinken eller baret. Då var det mar-
ro å sjå kor me kift oss.

Blåklukke var fine til å smelle i
skallen; men dei var me redd
for å bruke for mange av, for me
skulde haue dei til gjenta med
skjort og erma.

Det ideellaste av alle s.amen
var reubi. alle me, for då fekk me
s. o. mange å smelle på ein gang
me skulde langt fram i dalen.

Det lukta rans av fingran og
me var framme.

Når hesten var sta aa ikke
ville ikke seg av flekken då tok
ein ein lang snipe eller pjak. Smalt
den i vagna. so hesten var redd
og fram det for godt å gå.

Gross kokst. alt hadde me
på gløden i kampeu for å
høyre korleis det braka. Dette
var gjort berre for moro.

Når det var brudlauv på garden
og "Håringen" kom frå Volda med
brudfylge, sprang gutane ut på
bergane og saluterse når brudfyl-
ge gjekk på land. Det var orden-
lige dynamittsmell. Ætte dette var
det. ap. brudlauvet skikkelig jok
til og skofet var til ore for brude-
paret.

Skjft året skulde og skjftast
inn. Ingen skulde see inn det

av almindelige folk. Men om kunne forstå at gutten var i eit slags aksessod. På høgste haugen der det var lenghammer var det bara langt ned i fjellet og laqt dynamitti. Folk vakna um natta, det sam hadde laqt seg og det var ogsa mininga. Nyårsdagen var det ei prating fram og tilbake um lunde dynamitt og sterk smell. Kor langt den kunne høyrest, og um kva "Foss-anne" bykte og "Vilsuika" og dei andre leggder. Um kveldane når ein var i leit og manna var felle gutar set på sam heltar av gjentene. 17de mai skulde og vere saluff. Då var det ikkje so kalt sam nyårsnatta. Men det var heil sikkert at ikkje eit menneskje fekk sam i 4 eller 5 tida um morgonen for smelling på haugen. Det var ikkje enno vorte almindelig jida og 17de mai. Kvar gjekk til sin pløg og sin åker. Det var næsten heile 17de mai feiringa, um fatt når ungdommen kam saman um kvelden og liksom. Men salufferinga var med å skape seg yver kvaddagen, og gutten med. Me er dei derfor felle skyldig.

5 Far snakka um ein lyd sam hille nakkehall, når det utte der kam det alltid eit svart uver. Men elles er folk her svart so vantande for holl og unaturlege ting.